

KRAL-PARLAMENTO MÜCADELESİNDE OXFORD KOŞULLARI VE II. BARONLAR SAVAŞI (1258-1265)

Dr. Halil YAVAŞ

Hitit Üniversitesi

Tarih Bölümü

halil.yavas@yahoo.com

Orcid No: 0000 0001 5642 0141

Öz

Papa IV. Innocentius, Hohenstaufen hanedanının çok geniş bir alana hükmetmesinden rahatsızlık duymaktaydı. Bundan dolayı 1254'te, İngiltere kralı III. Henry'nin oğlu Edmund'a, boş durumdaki Sicilya tahtını önerdi ve karşılığında yüklü miktarda bir ödeme talep etti. Henry teklife olumlu yanıt verdi fakat ödemeyi temin etmekte zorlanınca ek vergi için parlamentodan onay istedi. Ancak mevcut sorunları da gündeme getiren Simon de Montfort liderliğindeki baronlar, buna sert bir şekilde karşı çıktılar. Dahası geniş kapsamlı bir reform talebinde bulundular. Kral bu taleplere bir müddet dirense de Oxford Koşulları denen bir dizi reformu 1258'de kabul etmek zorunda kaldı. Henry, Papa'nın da desteğiyle 1261'de yönetimi tekrar eline almaya çalışınca, II. Baronlar Savaşı öncesinde taraflar arasında üç yıl kadar sürecek olan gerilimli bir döneme girildi. 1264'teki Lewes muharebesi ile II. Baronlar Savaşı başlamış oldu. Bu muharebeyi reformcu baronlar kazandı. Devamında yaklaşık bir buçuk yıl boyunca Simon de Montfort'ın liderliğinde despotik bir baronlar hükümeti yönetime hâkim oldu. Bu süreçte Kral'ın yetkileri alınmış ve bütün kararlar dokuz kişilik bir konseyin kontrolüne bırakılmıştı. Aynı dönemde merkezi idare, yargı sistemi ve taşra yönetimi konusunda birçok yasa çıkarıldı. Fakat Prens Edward, topladığı orduyla birlikte harekete 1265'te geçti ve Evesham muharebesinde Simon de Montfort komutasındaki baronlar ordusunu yendi. Akabinde ülkede Henry'nin hâkimiyeti tekrar tesis edildi ve parlamentonun varlığı korundu.

Anahtar Kelimeler: *Oxford Koşulları, Parlamento, Lewes Savaşı, Baronlar, Edward*

OXFORD PROVISIONS IN THE KING-PARLIAMENT STRUGGLE AND THE BATTLE OF THE BARONS II. (1258-1265)

Abstract

Pope Innocentius IV. was uneasy because the Hohenstaufen dynasty dominated a very large area. Therefore, in 1254, he offered the vacant Sicilian throne to Edmund, son of Henry III., King of England, and demanded a large amount of payment in return. Henry responded positively to the offer, but when he had difficulty to ensure payment, he asked parliament for additional tax approval. But the Barons, led by Simon de Montfort, who raised the existing problems, strongly opposed it. Furthermore, they demanded a comprehensive reform. Although the King resisted these demands for a while, he was forced to accept a series of reforms called The Oxford conditions in 1258. Henry started to regain control in 1261 with the support of the Pope. Thus, a tense period between the sides that would last for three years was entered. With the Battle of Lewes, which eventuate in 1264, II. The Battle of the Barons has begun. The reformist barons became the winner of this combat. For a year and a half, a

government of despotic barons dominated the administration, under the leadership of Simon de Montfort. In this process, the powers of the King were taken and all decisions were left to the control of a nine-person council. Many laws were passed on central administration, judicial system and provincial administration. But Prince Edward took action with the army he gathered in 1265 and defeated the army of barons under the command of Simon de Montfort at the Battle of Evesham. Subsequently, Henry's rule was restored in the country and parliament's presence was preserved.

Keywords: *Provisions of Oxford, Parliament, Battle of Lewes, Barons, Edward*

GİRİŞ

Kıta Avrupa'sında oldukça güçlenmekte olan Hohenstaufen hanedanı Papa IV. Innocentius'u rahatsız etmekteydi. Bundan dolayı 1250'de İmparator II. Friedrich öldükten sonra onun mirasını dağıtmak veya en azından zayıflatmak amacıyla Sicilya Krallığı'nın hanedan dışından birilerinin yönetimine geçmesi için çalışmalara başladı. En uygun gördüğü aday ise Gaskonya'da daha yeni mağlup olan İngiltere kralı III. Henry idi (Feiling, 1948:167). Papa, 1254'te Henry'ye bir elçi göndererek ikinci oğlu dokuz yaşındaki Edmund'ın Sicilya Kralı olmasını, karşılığında da Vatikan'a 135.000 mark ödeme yapmasını teklif etti (Matthew Paris, 1854: 90-91).

Bu teklif ilk başta İngiltere açısından cazip görünse de durum pek öyle değildi. Öncelikle Papa'ya ödenecek olan rakam, zaten savaştan yeni çıktığı için ekonomik olarak zor durumdaki İngiltere açısından büyük miktardaydı. İkincisi Sicilya Krallığı'nın Hohenstaufen hanedanından alınabilmesi için İngiltere'nin bölgeye bir ordu göndermesi gerekmekteydi ki bu çok daha zor bir durumdu. Her şeye rağmen Henry, Papa'nın önerisini kabul etti (Carpenter, 1996: 184; Green, 1874: 298; Hamilton, 2010: 36). Akabinde 1255'te Papa tarafından gönderilen bir temsilci, elindeki yüzüğü Edmund'ın parmağına takarak onu Sicilya ve Apulya Kralı ilan etti (Matthew Paris, 1854: 137). İki yıl sonra da İngiltere kraliyet ailesinden bir başka isim, Kral'ın kardeşi Richard of Cornwall, uzun görüşmeler ve arayışlardan sonra 27 Mayıs 1257'de, Cologne Başpiskoposu Conrad tarafından Aix-la-Chapelle'de büyük bir törenle imparator ilan edildi. Ancak Richard hiçbir zaman gerçek anlamda bu unvana sahip olamadı (Matthew Paris, 1854: 239).

Henry'nin Papa'ya söz verdiği parayı temin etmesi oldukça zorken, 1257'de başlayan kuraklık işleri daha da zorlaştırdı. 1257'nin baharı aşırı şekilde yağışlı geçmiş, ırmaklar taşmış, otlaklar ve tarım alanları su altında kalmıştı (Matthew Paris, 1854: 212). Bu olumsuz hava koşulları sonraki yıl da sürmüştü. 1258'in baharında yaşanan şiddetli kuzey rüzgârları Haziran ayına kadar devam ettiğinden dolayı havalar çok soğuk geçmiş ve ürünler büyüyememişti. Akabinde yaşanan kıtlıkla birlikte çok sayıda insan ölmüştü. Ahırlar ve yollar başta olmak üzere her tarafta cesetlere rastlanılmaktaydı. Matthew Paris, bu süreçte Londra'da on beş bin kişinin öldüğünü bildirir (Matthew Paris, 1854: 280-283). Bu sırada Kral'ın kardeşi Richard, Almanya'dan tahıl ithal etmiş fakat insanlar açlıktan ölerken o bunu pahalı bir şekilde satmaya çalışmıştı. Tepkiler üzerine bundan vazgeçse de kendisine ve Kral'a karşı bir öfkeye sebep olmuştu (*Chronicles of The Mayors and Sheriffs of London*, 1863: 40; Prothero, 1877: 186).

Henry, hem Papa'ya taahhüt ettiği paranın temini hem de Sicilya'ya gönderilmesi gereken ordunun masrafları için 1257'de parlamentodan yeni bir vergi konulmasını talep etti lakin olumlu yanıt alamadı (Carpenter, 1996: 184; Green, 1874: 298). Çünkü devlet görevlerine atama yaparken akrabalarına öncelik tanınması, Papa ile ilişkisi, Westminster Manastırı'nın

masraflı restorasyonu ve başarısız bir şekilde neticelenmiş olan Fransa savaşı gibi sebeplerden dolayı Kral, baronlar tarafından sert bir şekilde tenkit edilmekteydi (Hamilton, 2010: 37; Adams, 1922: 150; Davies, 2006: 386). Matthew Paris, bu süreci “Bu dönemde İngilizlerin dışında Kral’ın akrabaları, kardeşleri ve Poitevinliler¹ sürekli zenginleşti.” diye tanımlar (Matthew Paris, 1854: 137).

1258’in paskalyasından bir hafta önce yani yaklaşık Mart’ın sonu gibi Papa’nın elçisi Herlot İngiltere’ye geldi ve söz verilmiş olan paranın bir an önce ödenmesini, aksi takdirde aforoz edileceği tehdidini içeren bir mektubu Kral’a sundu (Matthew Paris, 1854: 265). Oysa o sırada Henry ancak 5000 mark hazırlayabilmişti (Hamilton, 2010: 36; Prothero, 1877: 186). Eksik olan tutarı tamamlamak için mecburen parlamentodan yeni *scutage*² onaylatmak zorundaydı. Öte yandan Galler ile yapılan barışın süresi dolmuş ve karşılıklı tacizlerden dolayı yeni bir savaşın eşiğine gelinmişti. Kral hem Papa’ya olan borç hem de Galler’e sefer düzenlenmesi amacıyla söz konusu *scutage*’ın toplanmasını onaylatmak için Nisan ayında parlamentoyu toplantıya çağırdı (Matthew Paris, 1854: 268).

Toplantı 10 Nisan 1258’de Westminster’da başladı (Prothero, 1877: 186; Blaauw, 1871: 187). Kral’ın gündemi yeni vergi kararının alınması iken, baronların gündemi reformlar yapılmasıydı. Zaten son yaşanan kıtlıktan sonra iyice zor durumda kalan soylular, kendilerinden tekrar *scutage* istenmesine sert bir şekilde tepki gösterdiler (Matthew Paris, 1854: 269). Aslında Kral’ın kardeşi Richard of Cornwall da İtalya’daki entrikalardan çekindiğinden Sicilya Krallığı meselesinde Kral’dan farklı düşünüyordu lakin Henry’yi desteklemeye devam etmekteydi (Richardson, 1987: 157). O tarihe kadar Kral’a yönelik kayda değer bir muhalefeti olmayan Leicester Kontu ve de Henry’nin kız kardeşiyle evli olan Simon de Montfort da artık Kral’ın karşısında yer almış, hatta muhalefetin lideri olmuştu (Adams, 1922: 150; Davies, 2006: 386).

Artık ülke Kralcılar ve muhalifler şeklinde iki fırkaya ayrılmıştı. Normanlar, Poitevinliler, Kral’ın akrabaları ve az sayıda kilise mensubu ile baron Kralcılarının safında yer almaktaydı. Papa ve Fransa Kralı Louis de onları desteklemekteydi. Kralcılarının lider kadrosundaki en önemli isimler Richard of Cornwall ile Prens Edward idi. Baronların ve kilisenin büyük çoğunluğu, Londra ve birçok liman şehri muhaliflerden yanaydı (Prothero, 1877: 131). Onların lider kadrosunun başında ise Simon gelmekteydi. Oldukça tecrübeli ve akıllı bir politikacı olan Simon, aynı zamanda iyi bir askerdi. Bir diğer önde gelen muhalif isim Gloucester Kontu Richard de Clare idi. Bu kişi özellikle Fransa ile 1252’de yaşanan savaşta başarısızlıktan sonra muhalefetini sertleştirmişti (Feiling, 1948: 170).

Toplantı, hiçbir karar alınmadan Nisan sonuna kadar devam etti (Stubbs, 1880: 79). Bu süreçte Kral’ın ve başta Pembroke Kontu William of Valence olmak üzere Poitevinlilerin aşırı buyurgan tavırları baronları oldukça öfkelenmişti (Matthew Paris, 1854: 279). Öyle ki 30 Nisan’da öğleden sonraki oturuma Simon de Montfort, Richard de Clare, Peter of Savoy, Norfolk Kontu ve birçok şövalye zırhlarını giyip de geldiler (Hamilton, 2010: 37). Akabinde Henry’ye sert bir şekilde taleplerini ilettiler. Öncelikle Poitevinli görevlilerin İngiltere’den çıkarılmasını belirttiler (Richardson, 1987: 158). İkinci olarak *Magna Carta*’nın tüm koşullarının teyit edilmesi, üçüncüsü ise nihai kararları alacak ve reform çalışmalarını yürütecek yirmi dört barondan oluşacak bir kurulun oluşturulmasını istediler. Bu kurulun

¹ Poitevin, Ortaçağ’da Batı Fransa’da bir kontluktu. Sonraları Akitanya Düklüğü’nün bir parçası olmuştur. Bkz. Wagner, 2006: 340.

² Bir çeşit savaş vergisini ifade eden olan bu sözcük Latince “scutagium” kelimesinden gelmekte olup “kalkan parası” anlamındadır. Savaşa katılmayan şövalyeler için ilk olarak 1100’de I. Henry tarafından uygulanmıştır. Aslında acil durumlar için dönemsel olarak başvurulmasına karşın 1200’lerden itibaren rutin bir vergi olmuştur. Bkz. Bradbury, 2005: 288.

yarısını Kral, diğer yarısını ise baronlar seçecekti (Adams, 1922: 151). Çaresiz durumda olan Henry bu talepleri kabul etti ve 2 Mayıs'ta onayladı. Böylece reform süreci başlamış olmakla birlikte bu olay, İkinci Baronlar Savaşı'nın alt yapısını oluşturmuştu. Parlamenterler, 11 Haziran'da reform konularını görüşmek için Oxford'da toplanmak üzere 5 Mayıs'ta dağıldılar (Richardson, 1987: 160).

Kısa süre sonra 24 kişilik konseyin üyeleri belirlendi. Kral'ın seçtiği bilinen isimler şunlardı: Winchester Piskoposu, Richard of Cornwall'ın oğlu Henry, Warwick Kontu John de Plesseys, Londra Piskoposu Fulk Bassett, Warenne Kontu John, Guy de Lusignan, William of Valence, John Mansel, Westminster Manastırı keşişi John Darlington, H. de Hengham. Baronların listesindeki isimler ise: Simon de Montfort, Richard de Clare, Marshal Kontu Roger Bigot, Hereford Kontu Humphrey de Bohun, Worcester Piskoposu Walter Cantilupe, Roger de Mortimer, John Fitzgeoffrey, Richard de Gray, William Bardulf, Peter de Montfort, Hugh Despenser, Peter of Savoy idi (*Chronicles of The Mayors and Sheriffs of London*, 1863: 40; *Burton Annals*, 1888: 82-83).

Seçilen konsey hemen çalışmalara başladı ve Haziran ayında bir program hazırlayıp bunu Oxford'da bir manastırda, ülkedeki 250 barondan 100'ünün katıldığı geniş katılımlı bir parlamentoya sundu (Adams, 1922: 151; Feiling, 1948: 169; Blaauw, 1871: 68). Bu metne verilen "Oxford" ismi toplantı yerinden, "şartları" sözcüğü ise metin içinde yer alan 29 maddenin çoğunun "Şart koşuldu..." diyerek başlamasından gelmektedir (Valente, 2005: 27). Metin içerik olarak, *Magna Carta*'nın ihlali, gezici mahkemelerin adaletsiz kararları ve şeriflerin haksız uygulamalarıyla ilgiliydi (Richardson, 1987: 166).

Kararlardan en önemlilerini şu şekilde sıralayabiliriz:

1 - Sistemin düzgün bir şekilde işlemesi için parlamento şubat, haziran ve ekim aylarında yılda üç kez toplanacak.

2 - Kral'ın kararlarını kontrol etmekle görevli 15 kişilik daimi bir danışma kurulu oluşturulacak. Bu kurul üyelerinin on tanesini baronlar, beş tanesini Kral seçecek.

Kanaatimizce bu kurul kralın yaptırım gücünü kırmak, devlet kadrolarına atamalarda baronların talepleri doğrultusunda hareket etmek için dayatılmıştı.

3 - Söz konusu kurul, parlamento oturumlarına katılacak.

4 - Başbakan, hazine bakanı, maliye bakanı, adli makamlardaki personel ve bütün üst düzey görevliler kurul tarafından bir yıllığına atanacak.

5 - Önemli adli ve idari kararlar kurulun izni olmadan yayımlanmayacak.

6 - Bütün gelirler maliye bakanlığında toplanacak. Hariçten bir kasa oluşturulmayacak.

Böylece kralın ayrı bir bütçe oluşturmasını engellenerek maliyenin tamamen baronların kontrolüne geçmesi sağlanacaktır.

7 - Kraliyet sarayının yönetimi İngiltere doğumlu görevlilerde olacak ve idari hususlarda reforma gidilecek.

Bu madde özellikle Poitevinlilerin ülke yönetiminden tasfiyesini amaçlamıştır.

8 - Şerifler yerel toprak sahiplerinden seçilecek.

Bu madde ile zaten kendilerini desteklemekte olan taşradaki aristokrat sınıfı güvenini daha da kazanmış olacaktıdır.

9 - Her kontlukta dört şövalyeden oluşan mahkeme veya bir şikâyet mercii, özellikle şeriflerden kaynaklanan sorunları dinleyip adaleti sağlayacak (*Burton Annals*, 1888: 76; Feiling, 1948: 170; Richardson, 1987: 169).

Bilhassa sonuncu kararın o dönem için oldukça kıymetli olduğunu söyleyebiliriz. Öyle ki halkın yerelde çözemediği sorunları aktarabilecekleri en üst düzeyde bir muhatap kazanmış olmaktadır. Dahası haklı da olsalar haksız da olsalar bu merciinin varlığı onlara güven

verecektir. Bu günümüzde birçok ülkede ve Türkiye’de (Yargıtay) uygulanmakta olan üst mahkemelere benzer bir fonksiyona sahipti.

O dönemin koşulları göz önüne alındığında bu kararların son derece radikal olduğu anlaşılmaktadır. Hatta bu yüzden Kralcılar tarafından “Çılgın Parlamento” diye anılmıştır (Stubbs, 1880: 80). Kral, Oxford Koşulları’nı 11 Haziran 1258’de onaylayıp bunlara sadık kalacağına dair yemin etti (Bauer, 2014: 408). Fakat Warrenne Kontu John ve Pembroke Kontu William of Valence gibi bazı önde gelen Kralcılar sadakat yemini etmediler (Matthew Paris, 1854: 286). Nitekim alınan kararlar Kral kadar mevcut sisteme hakim olan soylu sınıfı hedef almaktaydı. Buna rağmen kararlar ülke genelinde kabul görmüştü. İlerleyen süreçte bir görev veya imtiyaz verilecek kişilerden, öncelikle Oxford Koşulları’na sadık kalacağına dair yemin etmesi istenmeye başlandı. 28 Temmuz’da Henry, bütün şerifliklere Koşullara sadık kalınması hususunda yazılı bir emir gönderdi (Richardson, 1987: 176). İngiltere’de sarayda yaygın olarak Fransızca konuşulmasına bağlı olarak devlet belgeleri de Fransızca veya Latince yazılmaktaydı (Blaauw, 1871: 74). Ancak Oxford Koşulları bu dillerin yanı sıra İngilizce de yayımlanmıştır. Öyle ki bu niteliğe sahip İngiltere’deki ilk devlet belgesidir (Green, 1874: 300). Aslında bu dilde yazılmasındaki amaç ulusal bir hassasiyetten ziyade, baronların alınan kararları halka iyi bir şekilde anlatıp onların desteğini almak istemeleriydi (Blaauw, 1871: 74).

Reformların uygulanabilmesi için kurumsallaşma ve güçlü bir yargı mekanizmasının oluşturulması önemliydi. Bu doğrultuda parlamento, en fanatik reformculardan Hugh Bigod’ı yüksek yargıç olarak atadı (Green, 1874: 299; Richardson & Sayles, 1981 III 22). Kararlar arasında zikredilen 15 kişilik kurulun üyeleri 26 Haziran 1258’de aşağıda zikredildiği şekilde belirlendi (Richardson, 1987: 173):

- 1 Canterbury Başpiskoposu
- 2 Worcester Piskoposu
- 3 Simon de Montfort
- 4 Richard de Clare
- 5 Marshal Kontu
- 6 Peter of Savoy
- 7 Aumale Kontu
- 8 Warwick Kontu
- 9 Hereford Kontu
- 10 John Mansel
- 11 John Fitzgeoffrey
- 12 Peter Montfort
- 13 Richard Grey
- 14 Roger Mortimer
- 15 James of Audley (Richardson & Sayles, 1981: III 15)

22 Haziran’da Kral, Poitevinlilerin ellerindeki kraliyete ait mülkleri teslim etmelerini isteyen bir emir çıkarttı. Simon de Montfort da İngiliz kökenli olmadığından kendi kontrolündeki Kenilworth kalesini teslim etti ancak bu bir taktikti. Çünkü asıl amacı en önemli reform karşıtlarından William of Valence’in elindeki kaleyi almaktı (Creighton, 1876: 101). İlerleyen süreçte Poitevinlilere karşı öyle bir tutum sergilenmeye başlandı ki 18 Temmuz’da onların birçoğu ülkeden kaçmak zorunda kaldı. Hatta o dönemde yabancı kökenlilerin depolarındaki hububat ürünleri ve mülkleri yağmalandı (Matthew Paris, 1854: 291).

1258’in Ekim ayında toplanan ve en az 15 kontluktan şövalyenin de hazır bulunduğu parlamento, reformları daha ileri bir aşamaya taşıdı. Çıkarılan Şerif Yasası’na göre yerel şövalyelerden 19 şerif seçilip görevlendirildi. Bu atamalar yapılırken, rüşvet ve halkın malına

keyfi bir şekilde el koyma gibi kanunsuzluklardan uzak durulması hususunda şerifler uyarıldı. Oxford Koşulları'nda olduğu gibi Şerif Yasası, Fransızca ve Latincenin yanı sıra İngilizce hazırlanıp kontluklara ve mahkemelere dağıtıldı. Bazı araştırmacılar, Simon de Montfort'un bu yasayı IX. Louis'nin reformlarından aldığını iddia etmektedirler lakin bu net değildir. Çünkü öncesinde de İngiltere'de benzer reform çalışmaları yapılmıştır (Cassidy, 2018: 5; Hamilton, 2010: 38). Kanaatimizce kaynağı ne olursa olsun haksız bir şekilde mülke el konulmasının önüne geçilmek istenmesi mülkiyet hakkın yönünde atılmış en önemli adımlardandır. Ekim toplantısından sonra baronlar yönetime iyice hâkim olmuşlardı. Bu arada 1258'den itibaren konsey artık "Parlamento"³ diye anılmaya başlanmıştır (Adams, 1922: 150).

Şövalyeler, baronların sadece kendi haklarını korumalarından ve şövalyeleri ihmal etmelerinden yakınmaktaydılar. Özellikle Şerif Yasası'na rağmen şeriflerin bazı uygulamaları sorun oluşturmaktaydı. Bundan dolayı Ekim 1259'da Westminster'da yapılan parlamento toplantısında söz konusu sorunlar ele alındı ve Oxford Koşulları daha ayrıntılı hale getirildi. Alınan yeni kararlar doğrultusunda feodal mahkemelerde düzenlemelere gidildi. Her şeriflikteki mahkemelerde yargılamayı takip etmesi için dört şövalye görevlendirildi ki böylece daimi bir yargı sistemi oluşturuldu. Yerel görevlilerin yetkileri sınırlandırıldı (Stubbs, 1880: 88; Feiling, 1948: 171). Kanaatimizce sadece kralın yetkilerinin kısıtlanmasıyla sınırlı kalınmayıp, yerelde oluşabilecek merkezi idareyi yok sayabilecek tutumların önüne geçilmek istenmekteydi. Toplantıda alınan bir diğer önemli karar ise İngiltere'nin Sicilya ile ilgili tekliften geri çekildiğinin bildirilmesiydi. Ayrıca buna bağlı olarak Papalığa yapılacak olan ödemeler de iptal edildi (Green, 1874: 301).

Parlamentonun hem Kral'ın yetkilerini hem de yereldeki lordların yetkilerini tırpanlayan bu kararları, reformcuları kendi aralarında anlaşmazlığa düşürdü. Özellikle bir yandan yereldeki ileri gelenlerin desteğini almak isterken öte yandan bu adımların atılması bir tezatlık ortaya koymaktaydı. Nitekim gerekli istişarelerin yapılmadığı ileri sürüldü ve olanlardan dolayı Simon de Montfort, Richard de Clare'i suçladı. Richard de Clare ise buna karşı Simon'ı, Paris'te devam eden barış görüşmelerini kendi çıkarları doğrultusunda tıkmakla itham etmekteydi (Feiling, 1948: 171).

Aynı dönemde İngiltere ile Fransa arasındaki sorunların çözümü için Henry ve Simon, Kasım 1258'den itibaren Fransa'da görüşmelerde bulunmaktaydı. Bu görüşmeler 4 Aralık 1259'da Paris antlaşması ile neticelendi (Matthew Paris, 1854: 301). Antlaşmaya göre Henry Normandiya, Maine, Anjou, Touraine ve Poitou'dan vazgeçip sadece Akitanya'ya sahip olacak fakat Akitanya Dükü olarak Fransa Kralı'nın vassalı olmayı sürdürecekti (*Chronicles of The Mayors and Sheriffs of London*, 1863: 46; Matthew Paris, 1854: 331). İngiltere'nin uzun süredir devam etmekte olan Kıta politikasına aykırı olan bu barış antlaşmasının arkasında, reformları daha rahat uygulayabilmek amacıyla bir an önce Fransa ile aradaki sorunları çözmek isteyen Simon de Montfort yer almaktaydı (Green, 1874: 301). Antlaşma sonrasında Henry, İngiltere'ye dönme konusunda pek acele etmedi. Galler'den isyan haberleri gelmesine rağmen o kışı St. Omer'de geçirdi. Simon ise imza atılmadan evvel İngiltere'ye dönmüş ve antlaşma sonrasında reformlara kaldığı yerden hızla devam etmeye başlamıştı (Matthew Paris, 1854: 336; Hamilton, 2010: 39).

Henry, Paris antlaşmasından sonra muhtemelen Fransa ile oluşan yakın ilişkiye güvenerek Sicilya Krallığı talebini tekrar gündeme getirdi. Bunun için 24 kişilik konsey içindeki

³ İlk olarak 1236'da kullanılmış olan bu sözcük Fransızca veya Latince "konuşmak, görüşmek" anlamlarındaki "parley" ifadesinden türemiştir. Öncesinde daha ziyade yine Latince "colloquium" veya "consilium" sözcükleri kullanılırken artık "parliamentum" kelimesi tercih edilmeye başlanmıştır. Bkz. Giancarlo, *Parliament and Literature in Late Medieval England*, s. 1.

anlaşmazlıklardan da medet ummaktaydı. Gloucester Kontu Richard de Clare bir süredir Simon de Montfort ile sorunlar yaşarken, Hugh Bigod da baharda yüksek yargıçlık görevinden istifa etmişti. Bu iki isim artık Kral'a karşı daha ihtiyatlı davranmaktaydı. Roger Mortimer, Hereford Kontu ve Norfolk Kontu ise açık bir şekilde Kral'ın politikasını desteklemekteydi. Artık kendisine daha fazla güvenen Henry, Şubat 1260'ta baronların Oxford Koşulları'nda üzerlerine düşen görevleri yerine getirmediğini ileri sürerek kendisinin de bu sorumluluklardan muaf olduğunu ilan etti (Green, 1874: 302). Fakat Henry'nin oğlu Edward bazı Kralcılarla sürtüşme halinde olmasından dolayı Simon de Montfort'un yanına geçmiş ve böylece reformcular oldukça güçlenmişti. Edward, Simon'ın çocuklarıyla birlikte büyüdüğü için aralarında yakın bir dostluk vardı. Hatta sonraki süreçte siyasi olarak farklı düşünüp birbirlerine tekrar düşman olsalar dahi bu ilişkileri devam ettirmişti (Matthew Paris, 1854: 336).

Henry, Nisan 1260'ta ülkeye döndü ve kısa süre sonra Prens Edward ile uzlaştı. Akrabalık bağı dostluk bağına üstün gelmişti. Devamında Simon'ın yalnızlaştırılması amacıyla diğer soylular üzerinde çalışma yapmaya başladı. Özellikle hiçbir siyasi hizipte yer almayan baronları ikna etmek için harekete geçti. Simon ise reform çalışmalarına 1260 yılı boyunca devam etmiş ancak Aralık ayında Fransa'ya gidince bu faaliyetleri zayıflamıştı (Hamilton, 2010: 40). Bu süreçte 28 Ekim'de Bigod'ın yerine kendisine sadık Hugh Despenser'ın yüksek yargıç olarak atanmasını sağladı (*Chronicles of The Mayors and Sheriffs of London*, 1863: 48). Artık harekete geçmiş olan Henry, elinin daha fazla güçlenmesini istiyordu. Bu doğrultuda, Oxford Koşulları'nın kendisine getirdiği kısıtlamalardan kurtulmak amacıyla 1261'de Papa IV. Alexander ile gizlice iletişime geçti ve yeminin geçersiz kılınmasını talep etti. Zaten bu durumdan rahatsız olan Papa, 13 Nisan 1261'de Oxford Koşulları için yapılmış olan yeminleri geçersiz kılan bir belge yayınladı. Gerekçe olarak da yeminin baronların baskısı altında yapılmış olmasını öne sürdü (Matthew Paris, 1854: 333; Gasquet, 1910: 386). Henry'nin bu hamlesi II. Baronlar Savaşı'na gidecek olan sürecin başlangıcıydı. Sonrasında yeni adımlar attı ve o yaz Hugh Bigod'ın elindeki kalelere el koydu. Hugh Despenser'ı yüksek yargıçlıktan azledip kendisine yakın olan Philip Basset'i bu göreve getirdi (Green, 1874: 302). Devamında birçok yargı görevlisi ve şerifin atamasını yaptı. Aslında bütün bu uygulamalar parlamentoda alınmış olan kralın yüksek devlet görevlerine tek başına atama yapamayacağıyla ilgili kararlara aykırıydı. Ancak o eline geçen fırsatı değerlendirmekte kararlıydı. Bu gelişmeler üzerine o sırada Fransa'da olan Simon, son yaşanan gelişmeler üzerine ülkeye döndü (Hamilton, 2010: 41). Kral'ın, Fransa ve Papa'nın da desteğiyle başlattığı karşı devrimden tedirgin olan baronlar, aralarındaki sorunları bir kenara bırakarak tekrar Simon de Montfort'un yanında birleştiler. Fakat Gloucester Kontu'nun, Kral ile olan sorunların çözülmesi için hakeme gidilmesi önerisinin kabul görmesi üzerine Simon, direnmenin bir anlamı olmadığını gördü ve 1261'in Ağustos ayında tekrar Fransa'ya gitti (Green, 1874: 303).

Durum, bir buçuk yıla yakın bir süre taraflar arasında dengeli bir şekilde seyretti. Galler'deki çatışmalarda gerekli hâkimiyeti sağlayamayan Henry, içerideki diğer başarısızlıkların da tesiriyle tekrar baronların yoğun tenkitlerine maruz kalmaktaydı. Öyle ki yine doğal liderleri Simon'a yakın durmaya başlamışlardı. Bunda reformcular içinde Simon'ın rakibi olan Gloucester Kontu Richard de Clare'in 1262 yazında ölmesinin de etkisi olmuştur. Kendisi açısından şartların olgunlaştığını gören Simon, 1263 yılının ilkbaharında Fransa'dan İngiltere'ye döndü ve akabinde reformcuların liderliğini tekrar ele aldı. 1263 yazında Oxford Koşulları karşıtlarına yönelik mücadeleyi parlamento dışına taşıdı ve askeri eylemlere girişti. Simon'ın hızlı bir şekilde hareket etmesi baronlar içinden kendisine karşı tekrar oluşabilecek bir muhalefeti engelledi. Henry henüz para ve asker toplamayla meşgul olurken Simon hızla

ilerleyip Londra'ya ulaştı. Şehre hâkim olması ile Henry çaresiz kalmış ve böylece darbe başarıya ulaşmıştı (*Chronicles of The Mayors and Sheriffs of London*, 1863: 56; Hamilton, 2010: 41; Green, 1874: 303).

Bu süreçte Hereford Piskoposu Pierre of Aigueblanche, bizzat Simon'ın kararıyla reformcuların hedef seçtiği isimler arasında yer aldı. Çünkü Simon, Sicilya Krallığı teklifini Henry'nin kabul etmesinin arkasında Piskoposun olduğunu düşünmekteydi. Temmuz'da bu kez Canterbury Başpiskoposu Boniface of Savoy'un arazileri muhalifler tarafından yağmalandı. Baronların yeni politikası 1258'de olduğu gibi kendilerine karşı olanların görevden alınmasıyla sınırlı bırakılmayıp, geri dönmek koşuluyla sürgüne gönderilmesiydi. Her ne kadar bazı din adamları Simon'a karşı çıkmışlarsa da genel itibariyle 1263'te ona en büyük destek Londralıların yanı sıra diğer din adamlarından gelmişti. 1263'ün Eylül ayında Henry tekrar Fransa Kralı IX. Louis ile görüşerek destek talebinde bulundu ancak olumlu yanıt alamadı. Görüşme sonrasında Ekim ayında Henry ve Pren Edward ülkeye dönerken Kraliçe Eleanor ve Pren Edmund Fransa'da kaldılar. Reformcuların hâkimiyetindeki parlamento, çalışmalarına devam etti ve 1263'ün Aralık ayına kadar yeni yasalar çıkardı. Kontrolü iyice ele almış olan Simon artık kendisine "İngiltere Hâkimi"⁴ demektedir (Hamilton, 2010: 41).

Her şeye rağmen Simon, Kral'a karşı temkinli hareket etmekteydi. Çünkü baronlar içinde hala Kral'a yakın duran birçok isim vardı. Ayrıca 24 kişilik konseyin yarısını Kral seçmişti. Dahası kimse yaşanacak olan bir iç savaşın sonucunun nereye varacağını kestiremiyordu (Green, 1874: 304). Taraflar o yılın sonunda Fransa Kralı IX. Louis'nin hakemliğine gittiler. Durumu değerlendiren IX. Louis, 23 Ocak 1264'te "Amiens Mutabakatı" denilen arabuluculuk kararını taraflara bildirdi (William Rishanger, 1888: 113). Mutabakatta öncelikle "krallık" kavramının tanrısal bir erk olduğu ilan edildi. Bundan dolayı hiçbir beşeri gücün ona ortak olması kabul edilemeyeceğinden, Oxford Koşulları'nın feshedilmesi gerektiği bildirildi. Düşüncemize göre Louis, "Krallık" erkinin altını boşaltan Oxford Koşulları'nı destekleyerek kendi konumunu da ileride zayıf düşürebileceğini fark etmişti. Sonrasında bu teklifi papa da onaylamıştır (Matthew Paris, 1854: 339; Green, 1874: 304). Haliyle Kral bu öneriyi kabul etmişse de Simon de Montfort reddetti (Hamilton, 2010: 42; Feiling, 1948: 173). Simon artık eskisi kadar yalnız ve zayıf değildi. Zanaatkâr ve esnaf (orta sınıf - burjuvazi) başta olmak üzere halkın desteği artmıştı. Fransa Kralı'nın kararından rahatsız olan reform yanlısı halk harekete geçti ve Londra kulesini kontrol altına aldı. Hatta Kraliçe, halkın baronların yanına geçmesinden tedirgin olup kaçmak istedi ancak öfkeli kalabalığın taş ve küfürle tepki göstermesi üzerine geri dönmek zorunda kaldı (Green, 1874: 305). Bu eylemlerde Simon'un yönlendirmesinin olması muhtemeldir.

1264'ün Mart ayında şehir tamamen reformcuların eline geçmiş ve II. Baronlar Savaşı başlamıştı. Akabinde kraliyete ait kurumlarda yağmalama eylemleri baş gösterdi (Matthew Paris, 1854: 340). Sonuç itibariyle IX. Louis'nin Amiens Mutabakatı barış getirmekten ziyade iç savaşa giden süreci hızlandırmıştı. Kralcılara karşı oldukça sert yaptırımlar uygulayan reform yanlıları da artık eleştirdikleri bir partizana dönüşmüştü. Bu süreçte Simon'a halkın desteği artarken, ilginç bir şekilde baronların bir kısmı yaşananlardan tedirgin olup ona mesafeli durmaya başlamıştı (Feiling, 1948: 173). Çünkü oldukça keskinleşen bu tip sosyal değişimlerin nerede duracağı ve kimleri hedefine koyabileceğini kestirmek zordu.

1264 yılının baharında Henry, Pren Edward ve Richard of Cornwall karşı saldırıya geçerek kesin bir çözüm almak istiyorlardı. Simon; Londra, Midlands ve Dover'ı kontrol altında tutuyordu. Fakat Kralcılar Oxford'a yerleşerek isyancıları bölmek için uygun bir konum elde

⁴ Bu unvan o an için yeni olmakla birlikte Mayıs 1264'teki Lewes savaşından sonra hükümet belgelerinde düzenli bir şekilde yer alacaktır. Hamilton, 2010: 41.

ettiler. 3 Nisan'da Kral, Oxford'dan Northampton'a doğru yola koyuldu. Bu sırada Simon de Montfort'un oğlu Genç Montfort'un da aralarında yer aldığı reformcu ileri gelenlerden bazıları Kralcılar tarafından tutsak alındı. Simon bu durum karşısında bir şey yapamamış lakin Kral ile işbirliği içinde olan Yahudilere yönelik 7 Nisan'da sert bir cezalandırma saldırısında bulunarak hırsını onlardan çıkarmıştı. Kral yanlıları Leicester, Salisbury ve Nottingham'ı ellerinde tutmak için çabalarken, Simon 17 Nisan'da yeni Gloucester Kontu Gilbert de Clare'in yardımıyla 19 Nisan'da Rochester'ı teslim almıştı. Ancak bu uzun sürmemiş ve Henry kendisinden beklenmeyen bir enerjiyle harekete geçerek kaleyi geri almıştı. Ayrıca Gloucester Kontu'nun Tonbridge'deki kalesini de 30 Nisan'da ele geçirmişti. O ana kadar Kralcıların baronlar karşısında pek şansı gözükmemektedir fakat bu başarı onların kendilerine güvenmelerini sağladı. Öte yandan ne baronların ne de askerlerinin Kral'a karşı savaşmakta istekli olmamaları, Kralcılar açısından bir diğer avantajdı. Güney yönünde ilerlemesini sürdüren Henry bazı yerleşimlere hâkim olduktan sonra İngiltere'nin güneydoğusundaki Cinque Ports denilen beş liman şehrine hâkim oldu. 2 Mayıs'ta aşçısı Thomas'ın öldürülmesine kızan Henry esir tutulan 315 muhalif okçunun bir kısmını idam ettirdi. Bu kararın arkasında Richard of Cornwall'ın olduğu tahmin edilmektedir (Maddicott, 1983: 588; Hamilton, 2010: 43).

Henry, 10/11 Mayıs'ta Lewes'e vardı ve burada Surrey Kontu John de Warenne'in kalesine yerleşti. Hemen ardından Simon de Montfort da yaklaşmış ve 11 Mayıs'ta Lewes'in 13 km kuzeyinde Fletching çiftliğinde kamp kurmuştu. 12 Mayıs sabahında Kralcılar, Simon'ın öncü birliklerini dağıttılar ancak savaşa başlamak için acele etmediler ve karşılıklı mektuplaşmalar yaşandı (Maddicott, 1983: 590; Hamilton, 2010: 43). Matthew Paris'in bildirdiğine göre baronlar Kral'a şu içerikte bir mektup yazdılar; "Efendimiz İngiltere Kralı, İrlanda Lordu ve Akitanya Dükü. Baronlarınız ve sadık hizmetkarlarınız sizlerin bütün onur ve saygınlığınızla birlikte Tanrıya ve onun adına yapmış olduğunuz yemininize sadık olmanızı beklerler.... " Kral ise reformcu ileri gelenleri kışkırtıcılık yapan suçlular olarak tanımlayıp taleplerini reddetti (Matthew Paris, 1854: 344). Umutlarını yitirmeyen baronlar Londra ve Worcester piskoposlarını aracı olarak gönderip barış talebinde bulundular. Sebep oldukları hasara karşılık 30.000 pound tazminat ödemeyi önerdiler ve karşılığında Kral'ın Oxford Koşulları'na bağlı kalmasını istediler (Matthew Paris, 1854: 346). Hatta kilisenin belirleyeceği bir heyet tarafından Oxford Koşulları'nın tartışmalı bazı maddelerinin gözden geçirilebileceğini dile getirdiler (Maddicott, 1983: 590). Bu teklif her ne kadar Henry'ye cazip gelmişse de kardeşi Richard of Cornwall ve oğlu Prens Edward onu ikna ederek reddetmesini sağladılar. Döneme ait anonim bir şiir olan Lewes Şarkısı'na göre Edward "Kendilerini boğazlarından bir yularla bağlayıp, çekmemiz veya sürüklememiz için bize teslim olmadıktan sonra onlara barış yasaktır. " diye karşı çıkmıştır (*The Song of Lewes*, 1890: 38). Kanaatimizce baronların bu şekilde alttan almalarının altındaki gerekçe, sert uygulamalarından dolayı kamuoyunun aleyhlerine dönmesidir. Ayrıca her şeye rağmen Kral'ın makamının vermiş olduğu gücü çiğnemek zor olacaktı.

14 Mayıs 1264 sabahı taraflar savaş pozisyonlarını almışlardı. Kralcıların 10.000, baronların 5.000 kişilik bir ordusu vardı (Burne, 1888: 177). Matthew Paris'e göre Kral'ın ordusu üç gruba ayrılmıştı. Sağ kanattaki grubun komutanı Edward idi ve ona Pembroke Kontu William of Valence ile Surrey Kontu John de Warrenne yardımcı olmaktadır. Sol kanattaki grubunun komutası Richard of Cornwall'da olup ona oğlu Henry of Almain eşlik etmekteydi. Merkezde ise Kral Henry vardı. Simon'ın ordusu da üçe ayrılmıştı. Edward ile karşılaşacak olan sol kanatta Gilbert de Clare, merkezde John Fitz ve Kral ile karşılaşacak olan sağ kanatın komutasında ise Simon'ın oğulları vardı. Simon, geride genel stratejiyi belirlemek amacıyla karargâhtaydı (Matthew Paris, 1854: 347-348).

Edward, Londra’da annesine yapılmış olan hakaretlere duyduğu öfkenin etkisiyle ilk saldırıda çok sayıda muhalifi öldürmeyi başardı. Ancak kovalama sırasında tuzağa düşürüldü ve taarruzu sonuçsuz kaldı (Green, 1874: 306). Akabinde Kral ile baronlar arasında yaşanan çetin mücadelenin kazananı baronlar oldu. Baronlar; Kral Henry, Prens Edward, Richard of Cornwall ve Richad’ın oğlu Henry’nin de aralarında olduğu çok sayıda esir ele geçirdiler (Maddicott, 1983: 591). Savaş sonrasında Kral, kılıcını Simon de Montfort’a değil de Gloucester Kontu Gilbert de Clare’e teslim etti. Savaşlarda önemli bir ritüel olan kılıç teslim etme sırasında Simon’u muhatap almayarak onu küçümsemek istediğini düşünmekteyiz. Her iki taraftan toplamda 5.000 kişi ölmüştü (Matthew Paris, 1854: 349; Hamilton, 2010: 44).

Simon her ne kadar savaşı kazansa da bir meşruiyete ihtiyacı vardı ve bu amaçla Henry’yi bir mutabakat imzalamaya zorladı. Dönemin kayıtlarında Lewes Mutabakatı denen antlaşmayla ilgili günümüze bir belge ulaşmamışsa da kroniklerden metnin içeriği anlaşılmaktadır (Maddicott, 1983: 591; Feiling, 1948: 173). Mutabakatın ilk iki maddesinde Oxford ve Westminster Koşulları’nın tasdiki, üçüncü maddede yeni belirlenmiş olan arabulucular, dördüncü maddede Kral’ın yetkilerinin kısıtlanması, beşinci maddede ise Edward ve kuzeni Henry’nin rehin tutulması ele alınmıştır (Stubbs, 1880: 97).

Edward ve Henry’yi kibarca Wallingford kalesine hapsedmiş olan Simon de Montfort, artık İngiltere’deki en güçlü kişiydi (Matthew Paris, 1854: 350). Bu sırada Kraliçe Eleanor, IX. Louis’dan arabuluculuk yapmasını istemiş lakin Fransa Kralı kendisine bağlı Flander Kontluğu ile yaşadığı sorunlarla ilgilendiğinden bu konuya vakit ayıramamıştı. Yine de Kraliçe, Gaskonya, Flander ve Savoy’dan hatırı sayılır miktarda asker toplamayı başarmıştı. Ayrıca Simon de Montfort, Lewes’ta Kralcılarının bütün direnişini bertaraf edilebilmiş değildi. Özellikle Edward’ın taraftarları oldukça kararlı bir şekilde harekete geçmek için beklemekteydiler (Hamilton, 2010: 45).

Henry, Oxford Koşulları’nı kabul ettiğini beyan etmişti. Ancak gücünün zirvesindeki Simon de Montfort’un gündeminde artık daha radikal reform talepleri vardı. Nitekim 1264’ün Ağustos’unda “Canterbury Barışı” denilen bir dizi kararı Kral’a dayattı. Bu kararlar Henry’nin ülke yönetiminde bağımsız hareket etme yetkisini tamamen kaldırmaktaydı. Simon de Montfort, Chichester Piskoposu Stephen Brested ve Gilbert de Clare’in de içinde yer alacağı dokuz kişilik bir konsey Kral’ın her kararını kontrol edecek, yani bir çeşit naiplik görevi yürütecekti. Hatta konseyin izni olmadan saray işleriyle ilgili birimlere bile idareci atayamayacaktı. Ayrıca kurul üyelerinin çoğunluğu olmadan karar alınamayacağı gibi üyelerden en az üçü her daim Kral’ın yanında bulunacaktı. Her şeye rağmen Henry’nin bu şartları kabul etmekten başka şansı yoktu (Feiling, 1948: 173; Hamilton, 2010: 45; Adams, 1922: 151).

Simon de Montfort, söz konusu kararları onaylamaları için IX. Louis’ye ve Papa’ya gönderdi ancak her ikisi de bunu reddetti. Çünkü yukarıda da zikrettiğimiz üzere bu kararlar, diğer krallıklara örnek teşkil edecek olursa büyük sorunlara sebebiyet verecektir. Hatta Papa baronları ve onlara destek veren Londra ile Cinque Ports denilen liman şehirlerini afroz ve enterdi ile tehdit etti. Fakat 2 Ekim 1264’te Papa IV. Urban ölünce Simon üzerindeki baskının en azından bir kısmı kalktı. O dönemde Eleanor’un, Wallingford kalesinde esir tutulan Prens Edward’ı kurtarmaya yönelik bir hamlesi olmuş lakin sonuçsuz kalmıştı. Bunun üzerine Edward, Kenilworth’e hapsedildi ve güvenliği artırıldı (Matthew Paris, 1854: 351; Hamilton, 2010: 46).

1265’in Ocak ayında Simon de Montfort şövalye ve yüksek ruhban sınıfının yanı sıra her kontlukta iki burjuvanın da katılacağı geniş katılımlı bir parlamento toplantısı yapılmasını emretti. Böylece tüccar ve sıradan halk ilk kez parlamentoda soylu ve din adamlarıyla birlikte oturacaktı (Parmele, 1898: 54). Bununla birlikte Simon, reformlara karşı olan isimlere davet

göndermediğinden birçok kontlukta katılım sağlanamadı. Buna rağmen oluşturulan yeni yapı parlamentoda avam kamarasının şekillenmesi yönünde önemli bir adım olmuştur (Davies, 2006: 386). Toplantıda kontluklara yeni görevliler atandı ve ruhban sınıfından ek vergiler istendi. Simon, Edward'ın Galler ve Cheshire'deki toprakları başta olmak üzere Kralçılara ait birçok mülke el koydu. Oğulları da Devon, Cornwall, Norfolk, Surrey ve Dover'daki mülkleri kontrol etti (Feiling, 1948: 174).

Büyük mülkler elde eden Simon, kendisini baş yargıç olarak atadı ancak işler onun aleyhine gelişmeye başladı. Özellikle fidye için tutulan esirlerin çoğunu kendisine saklaması, diğer baronlar arasında huzursuzluğa yol açmıştı. Bunlardan birisi de genç Gloucester Kontu Gilbert de Clare idi. Gilbert 1265'teki parlamento toplantısında Simon'ı Lewes Mutabakatı'nı ihlal etmekle suçladı. Onun tiranlığa doğru gittiğini, hatta tacın peşinde olduğunu iddia etti ki özellikle bu sonucu suçlama çok ağırdı. Ancak sonuç alamayacağını görünce kendi bölgesine çekildi. Bu sırada boş da durmuyordu ve Roger Mortimer ile ittifak kurdu. Bunun üzerine Simon da harekete geçti ve Gilbert'in elindeki kaleleri kontrol altına almaya başladı (Matthew Paris, 1854: 352; Green, 1874: 309).

Simon'ın planlarını bozacak asıl olay Prens Edward'ın tutulduğu yerden kaçmayı başarması olmuştur. Edward av gezisi yapmak için izin istemiş ve korumalarıyla dışarı çıkmıştı. Matthew Paris'in bildirdiğine göre kendisine iyi bir at seçmiş ve av sırasında onu hızlı bir şekilde koşturarak korumaları atlatmayı başarmıştı. Sonrasında Kral taraftarlarının elindeki Wigmore kalesine gitti ve burada birçok kontun katılımıyla büyük bir ordu topladı. Ayrıca Simon'ın eski müttefiki ve yeni düşmanı Gilbert de Clare ile görüşerek onun da desteğini aldı (Matthew Paris, 1854: 353). Gilbert ile Henry, krallığın devam etmesi ve parlamentonun varlığının sürdürülmesi hususunda bir antlaşmaya vardılar (Feiling, 1948: 174). Görünen o ki Gilbert her ne kadar Simon ile iktidar ve çıkar kavgasına tutuşmuş ise de parlamentonun varlığını muhafaza etmeye özen göstermekteydi.

Ordusuyla birlikte 1265'in Haziran ayında harekete geçen Edward, reformcuların elindeki kaleleri bir bir ele geçirmeye başladı. Bunlar olurken Simon kendisine yeni müttefikler bulmaya çalışmakta ve güvenli yerlere çekilmekteydi (Hamilton, 2010: 47). Edward, 2 Ağustos'ta kamp kurduğu Worcester'dan ani bir hamle yaparak Kenilworth'ta Simon'ın oğlunun ordusuna baskın düzenledi. Baskında Oxford Kontu William Munchensy ve birçok üst düzey muhalif ele geçirdikten sonra Worcester'a geri döndü (Matthew Paris, 1854: 354; Burne, 1888: 192).

3-4 Ağustos'ta Evesham'a geçen Simon, zaman kazanarak reform yanlılarını birleştirmeyi planlamaktaydı. Durumu öğrenen Edward, Evesham'a doğru harekete geçti. Onun ordusu, Cleeve Prior'dan; Gloucester'inki, Alcester'dan; Roger Mortimer komutasındaki üçüncü ordu ise batıda Pershore'dan Evesham'a ulaştı (Hamilton, 2010: 47; Burne, 1888: 195-196). Çaresiz durumda olduğunu gören Simon yine de kaçmadı ve savaş pozisyonu aldı. İki saat süren sert çatışmanın kazanı Kral ve ekibi oldu. Savaş sırasında öldürülen Simon'ın kellesi sergilenmek amacıyla bir mızrağın ucunda Wigmore'a götürüldü (Green, 1874: 311-313). Simon'ın yanı sıra oğlu Henry, Hugh Despenser, Peter de Montfort, William de Mandeville, Walter de Crespigny, Ralph Basset, William York, Thomas Hostelee, Robert Tregor, Guy Balliol, John Beauchamp ve Roger de Roulee de öldürüldü. Edward'ın emriyle baronlar uygun bir şekilde yana yana defnedildiler. Çocukluk arkadaşı Henry de Montfort'un cenaze törenine bizzat katıldı (Matthew Paris, 1854: 354-355).

Savaştan sonra Eylül 1265'te Winchester'da toplanan parlamentoda, Londra ve muhalifleri destekleyen diğer şehirler ile önde gelen muhaliflerin cezalandırılmasına karar verildi (Matthew Paris, 1854: 356). Öncelikle Kral, Londra'daki ilk tarım ürünü hasadına ve ilk ticari hâsılatlara el koyacağını ilan etti. Londra'nın yanı sıra Ramsey, Evesham ve St. Albans'te

birçok yerin yağmalanmasına göz yumdu (Green, 1874: 312). Simon taraftarı 254 kişinin topraklarının tamamına, birçoğunun da mülkünün yarısına el koyarak buraları kendisine yakın 71 soyluya dağıttı (Hamilton, 2010: 48).

Evesham muharebesi İkinci Baronlar Savaşı'na fiilen son verdi ancak isyancıların direnişi devam etmekteydi. Son olarak Edward 1266'nın Haziran ayında isyancıların merkezi durumundaki Kenilworth'ü kuşattı. Bir süre devam eden muhasaradan sonra burayı teslim alarak İkinci Baronlar Savaşı'na son verdi (Hamilton, 2010: 48). Evesham zaferiyle kendisini ispatlamış olan yirmi altı yaşındaki Edward, babasının ordusunda iyice pişmişti. O artık İngiltere'nin fiili hükümdarıydı.

SONUÇ

İngiltere'de XIII. yüzyıl, parlamentonun oluşmaya başladığı dönem olmuştur. *Magna Carta* ile başlayan süreç Oxford Koşulları ile farklı bir merhaleye taşınmıştır. Aslında bu gelişmeler saf demokratik duygularla ve halk adına başlamış değildi. III. Henry'nin başarısız yönetimi altında çıkarları zedelene baronlar, yönetime ortak olarak sorunları çözmeyi hedeflemekteydiler. Tabii buradaki "sorunlar" ile kastedilen ucu baronlara dokunan sorunlardı. Bu süreçte tahtı ele geçirmek meşruiyet tartışmasına sebep olacağı için buna pek cesaret edilememekteydi. Bunun yerine yönetime ortak olmak çok daha pratik bir çözümdü. Dahası onlar yönetime ortak olmanın ötesinde kralın yetkilerini tamamen tırpanlayıp hükümet erkini ele geçirmeyi amaçlamaktaydılar. Bunun içindir ki Oxford Koşulları, dönemin çok ilerisinde bir metindi ve bu durum Kral açısından kolay kabul edilebilir değildi. Nitekim baronların darbesine, Papa ve Fransa Kralı Louis'nin de desteğini alarak karşı darbeye yanıt verdi. Şüphesiz onlar da Henry'yi çok sevdiklerinden dolayı Oxford Koşulları'na karşı tavır almış değillerdi. Louis açısından mesele Henry değil "krallık" erkinin itibarı ve gücüydü. Yani baronların girişimi bir anlamda kendisine karşı yapılmış bir hamleydi. Papa için de benzer bir durum vardı. Çünkü krallar tanrının yeryüzündeki temsilcisi iken profan sınıftan birilerinin bu yetkiye ortak olması kabul edilemezdi.

1258'de Oxford Koşulları ilan edilirken olaylar sadece Kral ile baronlar arasında cereyan etmekteydi. Kral'ın karşı darbesinden sonra baronlar 1263'te tekrar harekete geçtiklerinde ise bu kez zanaatkarlar ve esnaf sınıfı başta olmak üzere halk da Simon'ın reformlarından yana tavır almıştı. Özellikle Londra ve güneyin liman şehirleri bu işin bayraktarlığını yapmışlardı. Fakat Simon'ın despotik bir yönetime meyletmesi ve Kralcılarının toparlanmasıyla reformcular geri çekilmek zorunda kalmıştı. Simon'ın rejimi son bulmuş lakin parlamento artık daha güçlü bir şekilde ülke yönetimindeki yerini muhafaza etmeyi sürdürmüştür. Bunun da sebebi her ne kadar baronların bir kısmı Kral'ın safına geçmiş olsa da öncesinde yürütmüş oldukları yönetime katılma taleplerini bırakmış olmamalarıdır. Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki baronların o günün koşulları çerçevesinde kendi ihtiyaçlarına yönelik yapmış oldukları bu düzenleme, parlamenter demokrasinin gelişmesi yönünde önemli bir adım olmuştur.

KAYNAKÇA

Wagner, John A. (2006). *Encyclopedia of the Hundred Years' War*. London: Greenwood Press.

Adams, George Burton. (1922). *Constitutional History of England*. London: Jonathan Cape.

Bauer, Susan Wise. (2014). *Rönesans Dünyası*. Mehmet Moralı (çev.). İstanbul: Alfa.

- Blaauw, William Henry. (1871). *Barons War*. Second Edition. London: Baxterand Son.
- Bradbury, Jim. (2005). *The Routledge Companion to Medieval Warfare*. London: Routledge.
- Burne, Alfred H. (2005). *The Battlefields of England*. South Yorkshire: Pen & Sword Books Limited.
- Burton Annals. (1888). *English Historyby Contemporary Writers*. W. H. Hutton (Edit.). New York: G. P. Putnam's Sons.
- Carpenter, D. A. (1996). *The Reign of Henry III*. London: The Hambledeon Press.
- Cassidy, Richard. (2018). "Simon de Montfort's Sheriffs. 1264-5". University of London Institute of Historical Research. Vol 91 . pp. 3-21.
- Chronicles of The Mayorsand Sheriffs of London. (1863). Henry Thomas Riley (Trans.). London: Teubnerand Co.
- Creighton, Mandell. (1876). *Life of Simon de Montfort*. London: Waterloo Place.
- Davies, Norman. (2006). *Avrupa Tarihi*. Mehmet Ali Kılıçbay (çev.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Feiling, Keith. (1948). *A History of England*. Norwich: Fletcherand Son Ltd.
- Gasquet, Abbot. (1910). *Henry Third and Church*. London: G. Belland Sons. Ltd.
- Giancarlo, Matthew. (2007). *Parliamentand Literature in Late Medieval England*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Green, Jhon Richard. (1874). *History of England I*. London: The Co-Operative Publication Society.
- Hamilton, J. S. (2010). *The Plantagenets*. London: Continuum.
- Maddicott, J. R. (1983). "The Mise of Lewes. 1264". *The English Historical Review*. Vol. 98. No. 388. pp. 588-603.
- Matthew Paris. (1854). *English History*. Vol III. J. A. Giles (Trans.). London: Enry G. Bohn.
- Parmele, Mary Platt. (1898). *A Short History of England*. New York: Charles Scribner's Sons.
- Prothero, George Walter. (1877). *The Life Simon de Montford*. London: Longmans Green and Co.
- Richardson, H. G. & Sayles. G. O. (1981). *The English Parliament in the Middle Ages*. London: The Hambledon Press.
- Richardson, Oliver H. (1897). *The National Movement in the Reign of Henry III*. The New York: Macmillan Company.

Stubbs, William. (1880). *The Constitutional History Of England II*. Oxford: The Clarendon Press.

The Song of Lewes. (1890). C. L. Kingsford (Trans.). Oxford: The Clarendon Press.

Valente, Claire. (2005). "The Provisions of Oxford: Assessing/Assigning Authority in Time of Unrest". *The Experience of Power in Medieval Europe: 950-1350*. Robert F. Berkhofer. Alan Cooper. Adam J. Kosto (Edit.). Hampshire: Ashgate Publishing Limited.

William Rishanger. (1888). *English History by Contemporary Writers*. W. H. Hutton (Edit.). New York: G. P. Putnam's Sons.